KULUTTAJALIITTO
KONSUMENTFÖRBUNDET

LAUSUNTO 28.11.2023

EDUSKUNNAN TALOUSVALIOKUNNALLE

Asia: HE 88/2023 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi takautuvasti maksettavasta väliaikaisesta sähköhyvityksestä annetun lain, tuloverolain väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain ja Energiavirastosta annetun lain 1 §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain muuttamisesta

Kuluttajaliitto ry (jälj. Kuluttajaliitto) kiittää mahdollisuudesta antaa kirjallinen asiantuntijalausunto ja tulla kuultavaksi otsikkoasiassa.

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi takautuvasti maksettavasta sähköhyvityksestä annettua lakia, tuloverolain väliaikaisesta muuttamisesta annettua lakia ja Energiavirastosta annetun lain 1 §:n väliaikaisesta muuttamisesta annettua lakia. Kuluttaja-asiakkaat ovat jättäneet merkittävän määrän hakemuksia Energiavirastolle sähköhyvityksen maksatuksen korjauksesta. Hakemuksista pääosan ovat jättäneet y-tunnuksella sähkönmyyntisopimuksen yksilöineet loppukäyttäjät, jotka ovat kuitenkin kuluttajan asemassa. Energiavirasto ei ole kyennyt käsittelemään hakemuksia niin, että laissa asetettua korvausten hakemista koskevaa määräaikaa olisi voitu noudattaa. Tämän vuoksi on tunnistettu tarve muuttaa sähköhyvityslakia niin, että Energiavirastolla on riittävästi aikaa käsitellä sille kuluttajilta tulleet hakemukset, ja että sähköyhtiöt pystyvät edelleen hakemaan Valtiokonttorista korvaukset Energiaviraston päätösten johdosta loppukäyttäjille maksamistaan hyvityksistä.

Sähköhyvityslain soveltamisala on rajattu loppukäyttäjiin, joiden sähkönmyyntisopimus on yksilöity henkilötunnuksella. Lisäksi loppukäyttäjän ollessa kuluttajansuojalain (38/1978) 1 luvun 4 §:ssä tarkoitettu kuluttaja, hän on oikeutettu sähköhyvitykseen myös siinä tapauksessa, että hänen sähkönmyyntisopimustaan ei ole yksilöity henkilötunnuksella. Lain säätämisen jälkeen kävi ilmi, että osa loppukäyttäjistä on ottanut sähkösopimuksen yrityksensä nimiin, vaikka suurin osa sähköstä kuluisikin kotitalouskäytössä. Energiavirasto on linjannut, että y-tunnuksella sopimuksen solmineen loppukäyttäjän voidaan katsoa olevan oikeutettu sähköhyvitykseen, jos kyseessä on kuluttajansuojalain mukaan kuluttajaksi luokiteltava henkilö, ja hankitusta sähköstä yli puolet on yksityistä käyttöä.

Kuluttajaliitto kannattaa hallituksen esitystä. On perusteltua säätää määräajasta maksatuksessa tapahtuneiden virheiden korjaamishakemukselle, jotta korvausasiat saadaan käsiteltyä. Sähköhyvitys on säädetyssä muodossaan tarkoitettu kertaluontoiseksi menettelyksi vuoden marras-joulukuun sekä tammikuun 2023 erityisen korkeiden sähkökustannusten hyvittämiseksi. **Näin jälkikäteen voitaneen sanoa, ettei hyvitysmenettely ollut täysin onnistunut, kun korjaushakemuksia on tullut näin runsaasti, ettei niitä ole pystytty käsittelemään lain voimassaolon aikana. On kuitenkin tärkeää, että laissa on mahdollistettu kuluttajille korjaushakemuksen tekeminen ja että hakemukset käsitellään asianmukaisesti.**

Korjaushakemusten käsittelyn venymisestä yli lain alkuperäisen voimassaolon aiheutuu myös tarve muuttaa määräaikoja Valtiokonttorille tehtävien korvausvaatimusten osalta sekä säätää siirtymäsäännöksestä, jotta myös 30.10.2023 jälkeen ja ennen uuden lain voimaantuloa tehdyt korvausasiat saadaan ratkaistua.

Kuluttajaliitto ry Konsumentförbundet rf
The Consumers' Union of Finland
Ritarikatu 1 B, 00170 Helsinki | +358 9 454 2210 | info@kuluttajaliitto.fi | kuluttajaliitto.fi

Kuluttajaliiton toukokuussa 2023 teettämän kansalaiskyselyn (N1040, Aula Research) mukaan **kotitalouksien taloudelliset puskurit ovat erittäin pienet**. Jopa yli puolet kotitalouksista arvioi, että kuukausittaiset elinkustannukset voisivat nousta enintään 100 euroa tai muuten edessä olisi taloudellinen ahdinko. Sähkön nousseet kustannukset olivat yksi eniten kotitalouksien tilanteeseen vaikuttaneista tekijöistä. Vastaajista 45 % arvioi sähkön hinnan vaikuttaneen vähintään jokseenkin paljon kotitalouden taloudelliseen tilanteeseen.

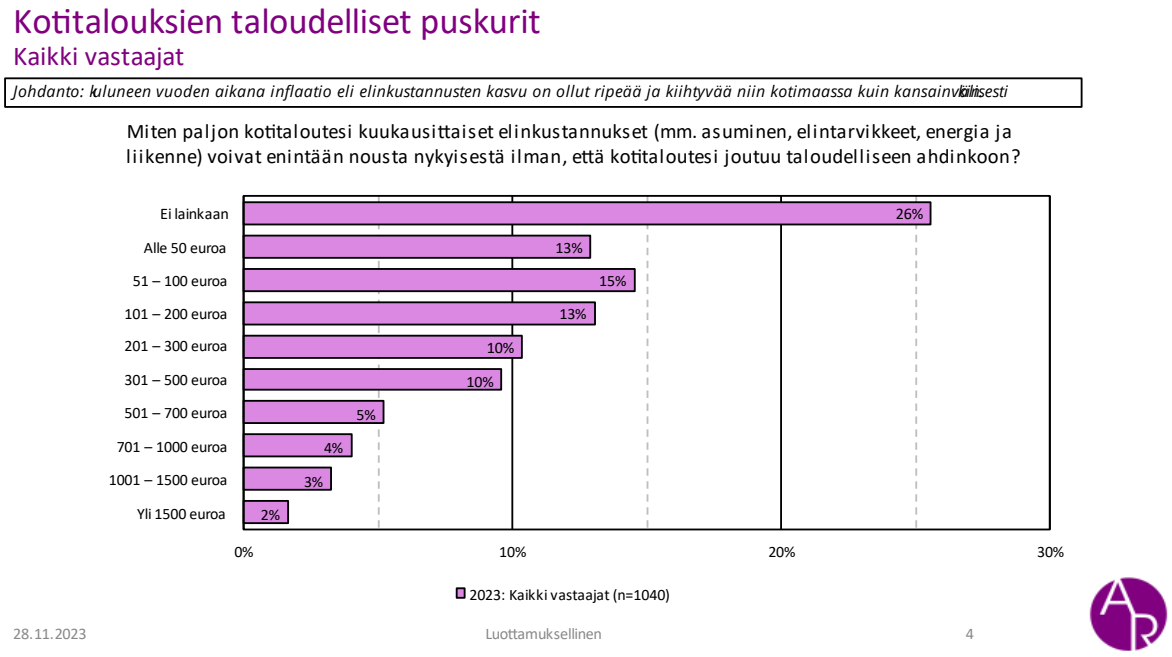

Samassa yhteydessä kuluttajilta kysyttiin myös, ovatko he saaneet/hakeneet jotain kotitalouksille tarkoitetuista tuista kohonneiden sähkökustannusten hyvittämiseksi. Vain 9 % vastaajista kertoi saaneensa sähköhyvitystä, jonka säätämisen yhteydessä nimenomaisesti peräänkuulutettiin nopeaa tarvetta avulle. Jopa 80 % vastaajista ilmoitti, ettei ole saanut/hakenut mitään tukia selviytyäkseen kohonneista sähkölaskuista. (Kuva alla). **Tukitoimien kokonaisuus on osoittautunut kuluttajille varsin vaikeaselkoiseksi ja hankalaksi ymmärtää.** Kuluttajaliiton arvion mukaan moni sellainenkin kotitalous, joka olisi ollut oikeutettu tukiin tai johonkin tukeen, on jättänyt sen hakematta tästä syystä. Tukien kohdentumisessa sekä oikea-aikaisuudessa olisi ollut parannettavaa.

Tukia hakeneista/saaneista (N=171) reilu puolet arvioi, että tuki on ollut joko jokseenkin tai erittäin riittämätön korvaamaan taloudellisten menojen nousua. (Kuva alla).

Sähkötukien hakeminen/saaminen

Kaikki vastaajat

Johdanto: Talvella 2022-2023 sähkönkäytön ja lämmityksen kustannukset olivat monilla kotitalouksilla poikkeuksellisen korkealla, mitä pyrittiin helpottamaan monilla eri toimilla. Näitä toimia olivat esimerkiksi Kelan väliaikainen sähkötuki, sähköhyvitys kuluttajille, sähkövähennys verotuksessa ja pidennykset sähkölaskujen maksuaikaan

Oletko hakenut/saanut jotain seuraavista sähkötuista? Valitse kaikki sopivat vaihtoehdot.

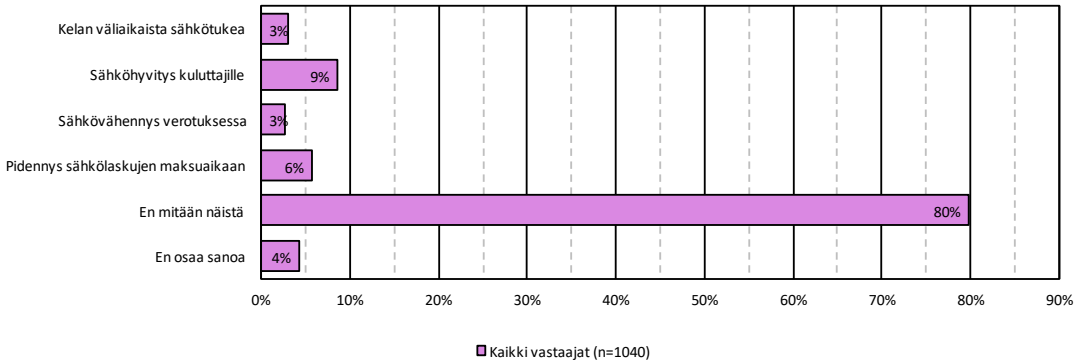

Tuen riittävyys

Kuinka riittävä(t) tuki/tuet olivat korvaamaan suuremmista sähkölaskuista aiheutunutta taloudellisten menojen nousua?
Tukea hakeneet/saaneet (n=171)

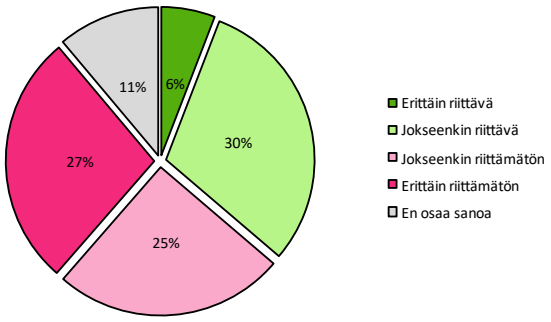

Kuluttajaliitto ry Konsumentförbundet rf
The Consumers' Union of Finland
Ritarikatu 1 B, 00170 Helsinki | +358 9 454 2210 | info@kuluttajaliitto.fi | kuluttajaliitto.fi

KULUTTAJALIITTO
KONSUMENTFÖRBUNDET

LAUSUNTO 28.11.2023

Kuluttajaliitto katsoo, että valtiovallan tulisi varautua etukäteen ja suunnitelmallisesti mahdollisiin uusiin energiakriiseihin ja luoda tukimekanismit kaikkein heikoimmassa asemassa olevien kuluttajien auttamiseksi.

Lisäksi Kuluttajaliitto haluaa muistuttaa siitä, että **eduskunta edellytti keväällä 2023 sähkötukien säätämisen yhteydessä hallitukselta toimia pitkän määräaikaisen ja kalliin sähkösopimuksen tehneiden kuluttajien auttamiseksi. Tämä kuluttajaryhmä on edelleen ilman apua.** Kuluttajariitalautakunta on esittänyt ratkaisusuosituksissaan ohjeita kohtuuttomuuden arvioimiseksi, mutta moni energiatoimialan toimija on jo ilmoittanut, etteivät he tule noudattamaan ratkaisusuosituksia. Kuluttajat jäävät näin ilman tehokasta oikeussuojaa.

Kuluttajaliitto ry

Tiina Vyyryläinen
vaikuttamistyön päällikkö, OTK